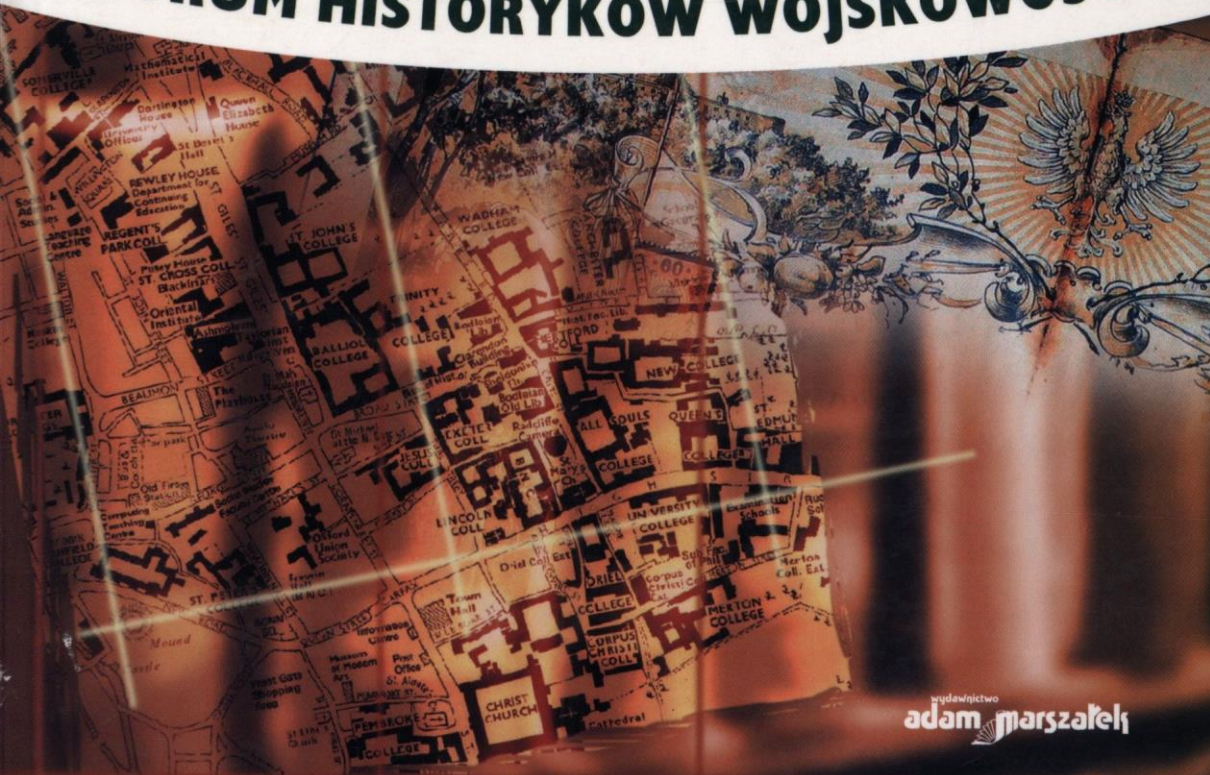

ŹRÓDŁA W BADANIACH HISTORII WOJSKOWEJ

pod redakcją Kazimierza Pindela

**VII OGÓLNOPOLSKIE
FORUM HISTORYKÓW WOJSKOWOŚCI**

**INSTYTUT HISTORII AKADEMII PODLASKIEJ
STOWARZYSZENIE HISTORYKÓW WOJSKOWOŚCI**

VII OGÓLNOPOLSKIE FORUM HISTORYKÓW WOJSKOWOŚCI

Źródła w badaniach historii wojskowej

Siedlce 17–18 września 2003 r.

Redakcja naukowa

Kazimierz Pindel

Spis treści

<i>Piotr Matusak</i>	Wstęp	6
REFERATY		
<i>Benon Miśkiewicz</i>	Wartość poznawcza źródeł historyka wojskowego	8
<i>Marek Białokur</i>	Stan badań nad historią wojskową w opolskim środowisku uniwersyteckim	17
<i>Mariusz Patelski</i>	Znaczenie źródeł archeologicznych dla badań nad wojskowością średniowieczną	28
<i>Michał Bogacki</i>		
<i>Ryszard Bzinkowski</i>	Prasa Powstania Warszawskiego jako źródło do badań historyczno-wojskowych	42
<i>Zdzisław Cutter</i>	Aktualny stan i perspektywy historii wojskowej w Wyższej Szkole Oficerskiej Wojsk Lądowych we Wrocławiu	52
<i>Marek Katolik</i>		
<i>Stanisław Czerep</i>	Badania nad historią wojskową w Instytucie Historii Uniwersytetu w Białymstoku	59
<i>Jan Snopko</i>		
<i>Rafał Dmowski</i>	Źródła do dziejów Wojska Polskiego w zbiorach Archiwum Diecezjalnego w Siedlcach	64
<i>Tadeusz Dubicki</i>	Źródła do dziejów polskiej historii wojskowej w archiwach rumuńskich	70
<i>Maciej Franz</i>	Źródła w dydaktyce historii wojskowej	77
<i>Rafał Gózdalik</i>	Koronowo, Tuchola, Golub, Bardiów – taktyka polskiego dowództwa w bitwach wielkiej wojny z Zakonem Krzyżackim 1410–1411 roku	86
<i>Czesław Grzelak</i>	Źródła do historii działań wojennych na Kresach Wschodnich II Rzeczypospolitej w archiwach moskiewskich	97
<i>Henryk Hermann</i>	Polska doktryna wojenna z 1973 roku w świetle źródeł	103
<i>Zdzisław Jagiełło</i>	Piechota i szkolnictwo piechoty Wojska Polskiego w pierwszej połowie XX wieku, stan i postulaty badań nad ich dziejami	117
<i>Witold Jarno</i>	Źródła do dziejów terytorialnych władz wojskowych II Rzeczypospolitej w Centralnym Archiwum Wojskowym na przykładzie Okregu Korpusu nr IV „Łódź”	123
<i>Jerzy Kajetanowicz</i>	Stan i kierunki badań nad historią Wojska Polskiego (1945–1970)	137
<i>Norbert Kasperek</i>	Olsztyńskie środowisko historyków wojskowości i jego działalność badawcza	148
<i>Zygmunt Kazimierski</i>	Źródła do dziejów polskiego przemysłu zbrojeniowego w latach 1945–1955	159
<i>Danuta Kisielewicz</i>	Żołnierze polscy w niewoli w czasie II wojny światowej w pracach badawczych i popularyzatorskich Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu	168

<i>Dariusz Kozerawski</i>	Archiwalia do dziejów wojskowego szkolnictwa akademickiego w latach 1947–1967	184
<i>Włodzimierz Kozłowski</i>	Historia wojskowości polskiej w pracach badawczych na Uniwersytecie Łódzkim – stan badań i perspektywy . . .	192
<i>Hubert Królikowski</i>	Źródła do historii brytyjskich operacji specjalnych prowadzonych przez Special Operation Executive w okresie od 1940 do 1946 r.	198
<i>Zbigniew Kuśmierek</i>	Główne kierunki badań nad historią wojskowości w Jeleniej Górze. Charakterystyka potencjału kadrowego . . .	201
<i>Radostaw Lolo</i>	Badania nad historią wojen i wojskowości na Wydziale Historycznym Wyższej Szkoły Humanistycznej im. Aleksandra Gieyszтора	203
<i>Halina Łach</i>	Rola prasy jako źródła w badaniach działalności oświatowo-kulturalnej i wychowawczej w Korpusie Ochrony Pogranicza	207
<i>Wiesław Bolesław Łach</i>	Plany operacyjnego wykorzystania Prus Wschodnich źródłami do badań nad dziejami Wojska Polskiego w latach 1945–1956	215
<i>Piotr Matusak</i>	Stan źródeł badań nad zbrojnym ruchem oporu w Polsce 1939–1945	231
<i>Zbigniew Moszumański</i>	Materiały źródłowe do historii polskiej artylerii przeciwlotniczej w latach 1918–1939	240
<i>Andrzej Olejko</i>	Statystyki bojowe 56 Eskadry Obserwacyjnej lotnictwa armii „Karpaty” z okresu walk w Wojnie Obronnej 1939 roku w świetle archiwaliów i relacji jej personelu	251
<i>Zbigniew Pilarczyk</i>	Internet jako źródło wiedzy historycznej	270
<i>Kazimierz Pindel</i>	Historia wojskowa i historycy wojskowości w Akademii Podlaskiej w Siedlcach	283
<i>Marek Plewczyński</i>	Rejestry popisowe jako źródło do historii wojskowości XVI wieku	292
<i>Bogusław Polak</i>	Koszalińskie środowisko historyków wojskowości polskiej – stan badań i perspektywy rozwoju	300
<i>Michał Reziecki</i>	Operacji powojennego rozminowania należy się godne miejsce w historii ojczystej (Rozważania o formach i metodach)	310
<i>Waldemar Rezmer</i>	Badania nad historią wojskową na UMK w Toruniu . . .	324
<i>Andrzej Rossa</i>	Aktualny stan badań i perspektywy historii wojskowej w Pomorskiej Akademii Pedagogicznej w Słupsku . . .	332
<i>Aleksander Smoliński</i>	Stan źródeł archiwalnych w zasobach Centralnego Archiwum Wojskowego w Warszawie do badań nad dziejami uzbrojenia i umundurowania polskich organizacji niepodległościowych i formacji wojskowych oraz Wojska Polskiego i Marynarki Wojennej z lat 1908–1939	336
<i>Maciej Sobieraj</i>	Źródła do dziejów wojskowych Lublina w latach 1864–1939 w zbiorach archiwalnych i bibliotecznych miasta	380

<i>Henryk Stańczyk</i>	Historycy wojskowości w piotrkowskiej Filii Akademii Świętokrzyskiej	404
<i>Bartłomiej Szyndler</i>	Bitwa pod Raclawicami w świetle źródeł	412
<i>Jeremiasz Ślipiec</i>	Źródła do dziejów polsko-ukraińskiego konfliktu zbrojnego (1918–1919)	429
<i>Cezary Taracha</i>	Archiwalia hiszpańskie w badaniach nad historią wojskową	438
<i>Юрій І. Терещенко</i>	Зростання військової та економічної могутності козацтва у другій половині XVI ст.	454
<i>Maciej Trąbski</i>	Pamiętniki gen. Józefa Dwernickiego jako źródło do historii powstania listopadowego	469
<i>Marek Wagner</i>	Polskie awizy wojenne (1683–1685) w zbiorach Morawskiego Archiwum Ziemskiego w Brnie	490
✓ <i>Wojciech Włodarkiewicz</i>	Źródła do historii wojskowej I wojny światowej przechowywane w polskich archiwach	495
<i>Zbigniew Wojciechowski</i>	Źródła do dziejów wojen i wojskowości polskiej w zbiorach specjalnych Wojskowego Biura Badań Historycznych	510
— <i>Janusz Wojtasik</i>	Źródła do dziejów powstań polskich XVII–XIX w. w archiwach wiedeńskich, irkuckich i lwowskich	527
<i>Agnieszka Wójcicka</i>	Stan i kierunki rozwoju Instytutu Badań Naukowych im. gen. Edwina Rozłubirskiego w Warszawie	538
<i>Тамара В. Вроньска</i>	Співпраця уєнерівської та польської розвідок у міжвоєнний період	541
<i>Janusz Zuziak</i>	Źródła do historii wojskowości w zbiorach Instytutu Polskiego i Muzeum im. gen. Sikorskiego, Instytutu Józefa Piłsudskiego i w Studium Polski Podziemnej w Londynie	556

PODSUMOWANIE

<i>Benon Miśkiewicz</i>	Znaczenie VII Ogólnopolskiego Forum Historyków Wojskowości	582
-------------------------	--	-----

OMÓWIENIE DYSKUSJI

<i>Dariusz Grzegorzczuk</i>	Omówienie dyskusji VII Forum Historyków Wojskowości	585
-----------------------------	---	-----

Wykaz uczestników VII Forum Historyków Wojskowości	590
---	------------

Zdjęcia z VII Forum Historyków Wojskowości	592
---	------------

WSTĘP

Niniejszy tom stanowi pokłosie VII Forum Historyków Wojskowości, które odbyło się 17–18 września 2003 r. w Instytucie Historii Akademii Podlaskiej w Siedlcach. Ta forma narodowej debaty zapoczątkowana przed laty w Poznaniu przez prof. dr. hab. Benona Miśkiewicza na temat stanu, kierunków rozwoju historiografii i prognoz badawczych nad tą dziedziną wiedzy, potwierdziła się, a dziś stała się głównym forum dyskusji i informacji o pracach badawczych nad historią wojskowości. Po rozwiązaniu bowiem Wojskowego Instytutu Historycznego brak jest ośrodka koordynacyjnego w skali kraju prace badawcze z tej dziedziny. Powołane bowiem w ramach wojska Wojskowe Biuro Badań Historycznych, mimo aspiracji nie ma możliwości pełnienia tej funkcji. Straciło bowiem charakter placówki naukowej. Dobrze, że przejęło „Przegląd Historyczno-Wojskowy”, który stanowi ważne forum dla dyskusji a nawet je inspiruje, ale w ramach pisma nie badawczym, jak prowadził to Wojskowy Instytut Historyczny np. podjęty na VII Forum problem rozstrzygnięć semantycznych trafności, dziś pojęcia historia wojskowa czy historia wojskowości w perspektywie zmian i transformacji w wojsku jak podkreślano w Siedlcach wymaga szczegółowego doprecyzowania. Próbę tę podjęto w dyskusji redakcyjnej „Przeglądu Historyczno-Wojskowego”, ale nie zdołała ona także ostatecznie rozstrzygnąć tego problemu i nadal pozostał otwarty. Nasze siedleckie środowisko stoi na stanowisku pozostania przy starym sformułowaniu bardziej adekwatnym do obecnej rzeczywistości a mianowicie historii wojskowości, zresztą tak nazwaliśmy utworzone w czasie obrad VII Forum Stowarzyszenie Historyków Wojskowości. Chcemy tym tomem zapoczątkować ideę, by było ono wspólnie z Komisją Historii Wojskowej Komitetu Nauk Historycznych PAN inicjatorem i organizatorem kolejnych Forów Historyków Wojskowości poczynając od VIII częstochowskiego w 2005 r., które według wstępnych ustaleń winno podjąć europejski kontekst badań nad polską historią wojskowości. Potrzebę taką w pełni potwierdziło VII Forum, w którym udział wzięło ponad stu historyków wojskowości z terenu całego kraju a także z Ukrainy. Forum powinno jak się wydaje spełniać dwie funkcje, dokonując okresowego podsumowania badań poszczególnych ośrodków z zakresu poszczególnych dziedzin, okresów historii wojskowej, ale także podejmować ważki problem metodologiczny, badawczy w skali całego środowiska polskich badaczy a należy także przewidywać dyskusje w wymia-

rze europejskim, co z pewnością stworzy szerszą panoramę badań określi nowe wymogi i wywoła międzynarodową dyskusję na temat naszej historii wojskowości po wejściu Polski do Unii Europejskiej. Pewne akcenty tej międzynarodowej formuły badań posiadało już Forum siedleckie, gdzie zaproszono historyków ukraińskich podjęto generalny problem źródeł do polskiej historii wojskowości nie tylko w wymiarze kraju, ale także archiwów francuskich, rumuńskich, niemieckich, hiszpańskich, brytyjskich, rosyjskich i in.

Podjęto także ważną dyskusję nad zmianą charakteru współczesnych źródeł historycznych, z których musi dziś korzystać historyk. Stwarza to nowe wymogi metodologiczne i warsztatowe. Obok tradycyjnej bazy źródłowej pojawiły się bowiem nowe źródła, inne formy zapisu, które niesie postęp cywilizacyjny – środki masowego przekazu radio, film, Internet (w tym pisma internetowe, statystyki, dokumenty itp.). Zmuszają one często historyka do zmiany dotychczasowego charakteru krytyki źródła, wymagają nowych doskonalszych metod określenia jego autentyczności, prawdziwości zapisu, kompletności. Rodzi to potrzebę wypracowania nowych uniwersalnych metod pracy nad źródłami historycznymi.

Stwierdzić należy, że VII Forum potwierdziło istnienie w naszym kraju renesansu zainteresowań badawczych historią wojskowości, jakkolwiek jest ono różne odnośnie poszczególnymi okresów dziejów. Jest to swoisty paradoks, bowiem historia wojskowości przestała mieć swoje centrum badawcze i mecenat w Wojsku, które uległo zmniejszeniu z 450 tys. do 150 tys. a przeniosła się na uczelnie cywilne. Ten model badań jest bliski niektórym krajom europejskim, które jednak w znacznie szerszym stopniu inspirowa i finansują prace badawcze.

Na Forum zgłoszono 50. referatów komunikatów. Mamy nadzieję, że książka ta dobrze służyć będzie badaniom nad historią wojskowości.

prof. dr hab. Piotr Matusak